

Minsteprisordningen: Er dagens forvaltning lovlig?

Foredrag av advokat

Trond S. Paulsen under Sjømatdagene 20.januar 2010

(Rica Hotell Hell ved Værnes)

Advokatfirmaet Trond S. Paulsen

Disposisjon:

- 1. Råfiskloven er en gammel lov
- 2. Ingen formålsparagraf
- 3. En annen tid da eneretten ble innført
- 4. Hjemmelen for MP-fastsettingen
- 5. Generell ramme for MP-fastsettingen siste 20 år
- 6. Lov om pristiltak av 1993
- 7. Domstolene og MP
- 8. Konklusjon

1. Råfiskloven er en gammel lov

Loven er fra 1951, 90% av norske lover er nyere

Ingen endring siden 1938 av
hovedbestemmelsen:

Eneretten til førstehåndsomsetningen
for salgslag opprettet av fiskere

2. Ingen formålsparagraf

- Nye lover bygges opp på annen måte enn Råfiskloven
- Nye lover begynner med en formålsparagraf
- Eks: Havressursloven av 2008:
Loven skal sikre samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av ressursene
og
medvirke til sysselsetting og bosetting i kystsamfunn

Ingen formålsparagraf (forts)

- Selv generelle formål kan være nyttige for tolkning av en lov
- Ofte skal det legges vekt på flere (evt motstridende) hensyn vurderes
- Norges Råfisklags vedtekter:
- *Før*: Formål: Å sikre fiskernes inntekter,
- *Nå med tilføyelse*: og bidra til lønnsom verdiskaping i næringen

Råfiskloven burde ha en formålsparagraf fordi:

- a) Offentlig myndighet er gitt til en privat aktør, nemlig til salgslaget
- b) Det er en fullmaktslov (lite er presisert i loven, mye overlates altså til salgslaget)
- c) Salgslaget representerer den ene parten i et handelsmessig forhold,- nemlig selgerne

3. En annen tid da eneretten til salgslaget ble innført

- Omfattende prisreguleringer i Norge:
 - Det var både maksimalpriser og minstepriser
 - Minstepriser f.eks. for varer som såpe, margarin og hermetikk
- Eksporten av fiskevarer: Sammenslutninger gitt enerett
- Betydelig statlig prisstøtte
- Fiskerne var avhengige av kjøperne, nå er det vel omvendt

4. Hjemmelen for MP-fastsetting

- Hovedoppgaven: MP-fastsetting er ikke nevnt i loven
- Men med enerett til salg følger det at laget kan fastsette MP
- MP-fastsetting er tatt med i FKD-godkjente vedtekter for lagene og i forretningsreglene
- Også forarbeidene til Råfisloven er lite presise om MP
 - I lovforslaget:
Salgslag med enerett har arbeidet for gode og stabile priser og for like salgsvilkår for de ulike grupper fiskere og derved hindre usunn konkurranse i utbudet av de tilvirkede fiskeprodukter

5. Ramme for MP-fastsettingen siste 20 år

- Moxnessutv 1990: Fiskeindustriens syn:
*Prisen på fisk må bli fastsatt etter
forhandlinger mellom likeverdige parter*
- Ap-regjeringens syn i 1990 (fiskeriminister
Oddrunn Pettersen) : Blant lagenes viktigste
oppgaver er å fastsette MP, men:
*”Det er viktig at prisen reelt avspeiler et
minsteprisnivå i markedet.”*

Rammen for MP-fastsettingen (forts)

- Bondevik I-regjeringens syn i 1998:
(fiskeriminister Peter Angelsen)
i Perspektivmelding for fiskerinæringen:

*Viktig at minstepris gjenspeiler
markedsprisen*

*Stort ansvar er lagt på lagene mht
innsikt i markedsutviklingen og evnen til
langsiktighet og fleksibilitet*

Rammen for MP-fastsetting (forts)

- Bondevik II-regjeringen i 2005 (fiskeriminister Svein Ludviksen):

Positiv til frivillig meglingsordning, men med rett for laget til MP-fastsetting ved uenighet om prisen

Prøveordning om megling ble avtalt mellom organisasjonene fra 1.juli 2007

6. Lov om pristiltak av 1993

- Bestemmelse i § 2 om urimelige priser
 - Særlig tenkt på *forbrukernes* interesser
 - Selger må bortimot ha drevet bedrageri før en pris blir forbudt
 - Loven administreres av Konkurransetilsynet (KT)
 - KT i mot lagenes enerett
 - KT har derfor gått inn for at ordningen blir opphevd

7. Domstolene og MP

- Sivilombudsmannen i 1968:
 - Ville ikke behandle klage på MP, fordi det var et skjønnsmessig tema
- MP-fastsettingen er, forvaltningsrettslig sett, et *enkeltvedtak*
- Etter avsluttet klagebehandling hos FKD kan en part gå til søksmål mot MP-fastsettingen
- Domstolene har hittil ikke behandlet en MP-sak
- Flere saker for Høyesterett gjennom årene med tilknytning til lagets kompetanse

Høyesterettsdommer

- 1997: Råfisklaget kunne ikke foreta trekk ved salg fra tidligere medlemmer til fordel for Norges Fiskarlag
Dette lå utenfor lagets fullmakt til å ha enerett for salg
- 1995: Innfrysingsordningen for oppdrettslaks
"Loven er en fullmaktslov." Laget kunne *fryse og lagre laks* for å oppnå tilfredsstillende priser
Kravet til klar lovhjemmel er avhengig av inngrepets art og hvor tyngende det er for den som rammes

Dom om prisutjevning ved eksport

- 1977: Råfisklaget fastsatte et tillegg til et prisutjevningsfond for fisk til frysing

Prisene skulle utjevnes på ulike markeder

Ulike priser etter anvendelse var greit

Ulike priser for ulike eksportmarked var også greit

Men var ikke hjemmel for prisutjevning ved eksport

8. Konklusjon: Er dagens praksis lovlig?

- Generelt spørsmål - generelt svar: Ikke holdepunkt for å svare at praksis er ulovlig
- Utgangspunkt: Laget har anledning til å ta feil
- Men hvis laget gjentar samme feil og den er grov og fører til vesentlig skade? (Se eksempel 1, neste lysbilde)

Eksempel 1

- Kan laget i prisperioden (normalt 4 mnd) ha MP som ”ikke er markedsbetinget” for en anvendelse og derved påføre grossist/eksportør tap?

Domstolen vil trolig vurdere om lagets saksbehandling har vært forsvarlig og alvoret i konsekvensene for partene

Eksempel 2

- Hvis reelt behov for MP bare for et fåtall fartøyer eller fartøytyper –
er det da holdbart med MP som gjelder for alle?
- Domstolen vil nok anse ordningen for å være lovlig, og at det er lovgiverens ansvar å endre / presisere loven